

Spenning mellom fag og frivillig arbeid

– Sognediakonen skal være både faglig ekspert og leder av frivillig arbeid. Mellom disse funksjonene kan det oppstå spenninger både hos diakonen og ulike forventninger i menigheten.

Forsøksarbeidet har utgjort en del av sognediakonens arbeid i menigheten. Sognediakonen har også utført annet arbeid i sin menighet, arbeid som tildels er i tråd med forsøksprosjektets intensjoner. Særlig i menigheter hvor det ble arbeidet med områder som ungdom og familie, ble det også arbeidet med å tilrettelegge et frivillig arbeid overfor eldre. Noen eksempler på slikt arbeid i forsøksprosjektets ånd som ikke var inkludert i det lokale forsøk, er trukket fram i kap. 5, 1-6.

Menighetens diakonale arbeid er mer enn sognediakonens arbeid. I de fleste menigheter vil det være et frivillig diakonalt arbeid ut over det som sognediakonen har ansvar for og kontakt med. Menighetens øvrige ansatte, særlig prestene, vil også utføre diakonalt arbeid. Beskrivelsen av forsøksarbeidet er derfor ikke et uttrykk for menighetenes samlede diakonale arbeid. Den er en dokumentasjon av det systematiske forsøksarbeid som har funnet sted for å etablere et arbeid som er basert på samspill mellom sognediakonen og frivillige medarbeidere.

Eksempel på konkrete tiltak:

Tiltak for eldre og isolerte

Bamble

Type tiltak: Besøktjeneste til hjemmehørende eldre i to distrikt av menigheten.

Brukere: Hjemmeboende personer over 70 år som ikke fanges opp av

organiserte velferdstiltak og som har dårlig sosialt nettverk. De aktuelle brukere ble rekruttert gjennom kontakter sognediakonene hadde tidligere. Noen brukere rekruttert gjennom de frivillige.

Frekvens: I distrikt 1 var det ikke fast frekvens på besøksvirksomheten. I distrikt 2 var normen besøk hver 14. dag av 2 timers varighet. Frivilliges arbeid: Besøkende dekker noe av brukernes behov for sosial kontakt. I noen tilfeller har den frivillige tatt brukeren med på tur eller i forening.

Sognediakonens arbeid: Diakoniutvalget i prestegjeldet var ansvarlig, mens sognediakonen sto for praktisk gjennomføring. Sognediakonen kartla behov for besøktjeneste, rekrutterte frivillige, gjennomførte kurs, etablerte besøksforhold og fulgte opp frivillig individuelt og gjennom gruppesamlinger.

Tiltak i forhold til et nærmiljø

De fleste tiltakene i forsøket var rettet mot målgrupper/brukergrupper som lar seg avgrense ved hjelp av kriterier som alder, tilhørighet til sosial gruppe, type sosialt behov.

I Bamble ønsket menigheten å bedre kontakten med nærmiljøet i de nye boligfeltene. Sognediakonen la opp til et bomiljø-prosjekt i et boligfelt under utbygging i samarbeid med feltets lokale velforening.

Hensikten med prosjektet var å kartlegge bomiljøet for å kunne ta opp tiltak for å forbedre det fysiske og sosiale bomiljø. Sognediakonen arbeidet i tråd med prinsipper i samfunnsarbeids-tenkning i sosialt arbeid. Dette innebærer at befolkningen selv skal handle på bakgrunn

av informasjon om situasjonen. Informasjonen kommer fra befolkningen, men hentes ut og systematiseres av samfunnsarbeideren og føres tilbake til befolkningen som foretar felles handling på bakgrunn av dette. Samfunnsarbeideren blir en slags katalysator i dette arbeidet.

I Bamble kartla sognediakonen bomiljøsituasjonen i boligfeltet ved å intervju ca. 1/4 av husstandene på feltet. Behov for kirkelige tilbud ble også kartlagt. Intervju-runden var forberedt ved en informasjonsfolder som ble delt ut på forhånd.

Sognediakonen systematiserte og la fram informasjon fra kartlegging på et møte i vel-foreningen. Krefter i vel-foreningen var på et tidlig tidspunkt interessert i å følge opp resultatene med sognediakonen som aktiv medspiller. På grunn av interne problemer i vel-foreningen ble oppfølgingen lagt på is.

Tidsaspektet ved innføring av nytt diakonalt arbeid

Erfaringer – også fra annet forsøksarbeid – viser at etablering av et nytt arbeid tar tid. Et forsøksprosjekt er tidsbegrenset og krever en systematisk framdrift. Det kan oppstå tidspress i et slikt prosjekt, og dette står ofte i en viss motsetning til et ønske om å la nye ting vokse fram naturlig.

I forbindelse med forsøksprosjektet ble det opprettet 6 helt nye sognediakonstillinger. Av dem som innehadde stillingene, var 6 uten erfaring fra sognediakonarbeid. For 4 av sognediakonene var denne stillingen deres første etter endt utdanning. Det er derfor riktig å si at de fleste av sognediakonene kom med relativt liten erfaring til en ukjent

Forts. s. 8

Over fra foreg. side

menighet og skulle bygge opp et arbeid basert på frivillige.

Det var nok et ønske om raske og synlige resultater av arbeidet, både fra instanser i menigheten og fra prosjektledelsen. For de tiltak som skulle utprøves, ville det vært en fordel om en del av modningsprosessen i menigheten fram mot et tiltak som kunne realiseres, var kommet lenger før forsøket startet. På den annen side er det også viktig å synliggjøre denne nødvendige modnings- og motivasjonsprosessen, slik det skjedde i de fleste av menighetene.

Tidspresset i arbeidet i menighetene har sammenheng med at den sentrale planlegging og tenkning tidsmessig lå langt foran den lokale. Menighetene trengte tid til å bli fortlørlig med prosjektet. De nådde ikke alltid så langt i engasjement og innsikt som soknediakonen hadde forventninger om.

Soknediakonens lederfunksjon i frivillig diakonalt arbeid

En soknediakon er leder for en del av menighetens virksomhet, og lederoppgavene utgjør en del av soknediakonens arbeid. Som tidligere nevnt, vil omfanget av lederoppgaver variere med omfanget av den diakonale virksomhet, slik dette bl.a. kommer til uttrykk i antall tiltak, antall frivillige medarbeidere og antall brukere. Ved siden av lederoppgaver er soknediakonen også menighetens faglige ekspert på den diakonale sektor. Soknediakonen skal altså være både «faglig ekspert» og «leder av et frivillige arbeid». Mellom disse funksjonene kan det oppstå spenninger både i soknediakonens egen oppfatning og mellom de ulike forventninger menigheten retter mot soknediakonen. Fordi soknediakonen er menighetens eneste fagperson i diakoni, er det mange oppgaver som hovedsakelig skal utføres av soknediakonen.

Det frivillige diakonale arbeid har et svært forskjellig omfang i de ulike forsøksmenighetene og derfor

får også soknediakonens lederoppgaver et forskjellig omfang.

Funksjonen som leder for menighetens diakonale arbeid kan deles opp i flere spesialiserte oppgaver. Under har vi laget en oversikt over noen av de viktigste lederoppgaver i soknediakonens arbeid med den frivillige diakonale tjeneste. Under hvert punkt er ført opp eksempler på sentrale spørsmål og problemstillinger.

Lederoppgaver:

- ★ utvikle mål og visjoner for det diakonale arbeid. – Hva vil menigheten med det diakonale arbeid?
- ★ kartlegge behov og ressurser. Hvilke udekete behov finnes som menighetens diakonale arbeid kan dekke? – Hvilke ressurser, mennesker, økonomi, lokaler finnes?
- ★ planlegge tiltak ut fra behov og ressurser, på kort og lang sikt. – Hvilke tiltak kan menigheten etablere for å fylle påviste behov ved hjelp av de ressurser en rår over? – Hvordan kan ressursene økes?
- ★ koordinere menighetens diakonale virksomhet. – Hvordan kan de ulike diakonale tiltak sees i sammenheng som del av en helhet?
- ★ motivere og inspirere frivillige medarbeidere. – Gjennom hvilke kanaler kan frivillige medarbeidere rekrutteres til tjeneste?
- ★ organisere det diakonale arbeid med oppgave- og ansvarsfordeling. – Hvordan kan arbeidet organiseres på en måte som er hensiktsmessig for frivillige og brukere?
- ★ lære opp frivillige. – Hvordan kan frivillige få en trening og opplæring som er i samvær med det de trenger for å utføre sine oppgaver?
- ★ følge opp og veilede frivillige. – Hvordan sikre oppfølging og veiledning som er i tråd med de frivilliges behov?
- ★ holde kontakt med brukere av tilbudene. – Hvordan holde kontakt med brukerne for å sikre

tilbakemelding om hvordan de frivillige tjenesten fungerer?

- ★ utføre administrative oppgaver for det diakonale arbeid. – Hvordan iverksette diakoniutvalgets vedtak?
- ★ evaluere arbeidet. – Hvordan vurdere arbeidet med sikte på å lære og å forbedre arbeidet i tråd med erfaringene?

Dette er oppgaver som vesentlig retter seg mot i det frivillige diakonale arbeid direkte. I forhold til menighetssystemet og lokalsamfunnet har soknediakonen også andre lederoppgaver:

- ★ kontakt og samarbeid innad i menigheten og utad til samarbeidspartnere i det offentlige og i organisasjonslivet, for å sikre støtte og oppslutning om det diakonale arbeid.
- ★ informasjon om det diakonale arbeid og behov til ansvarlige organ, kolleger, samarbeidspartnere, offentligheten, mulige brukergrupper, mulige frivillige.

Som daglig leder deler soknediakonen ansvaret for det diakonale arbeid med diakoniutvalg/menighetsråd. Som faglig selvstendig har soknediakonen et ansvar for innholdet og utformingen av de diakonale tiltak. I sitt arbeid som leder står soknediakonen i kontakt med brukere av de diakonale tiltak, frivillige medarbeidere, diakoniutvalg og andre ansatte.

Soknediakonen har et faglig ansvar og et lederansvar for det diakonale felt i menigheten. De andre ansatte i menigheten, særlig prestene, driver i mange tilfeller også et utstrakt diakonalt arbeid. Det er naturligt at soknediakonen, som menighetens fagperson på diakoni, knyttes til denne virksomheten som konsulent eller veileder. Erfaringer fra forsøket viser at et slikt opplegg har fungert bra i noen menigheter, mens det i andre menigheter har vært vanskelig å få til.

Diakonal utdanning

Sosionom- og sykepleierutdanningen har vært vurdert som ledd i

Forts. s. 12